ספרי׳ — **אוצר החסידים** — ליובאוויטש

היכל תשיעי

קובץ
שלשלת האור

שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

מכבוד קדושת

אדמו״ר מנחם מענדל

זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

חג השבועות

(חלק כג שיחה ג)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים״

770 איסטערן פּאַרקווי ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת נשא, ג־ט סיון, ה׳תשפ״ד (א)

Likkutei Sichot
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2024
by
Kehot Publication Society
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

חג השבועות ג

א. ידוע, שבמתן תורה[1]

— אף שגם לפני מתן תורה היו לומדי תורה, וכמפורש[2] „בית מדרשו" של שם „ובית מדרשו" של עבר, וכן (החל מאדם הראשון) נצטוו בכמה מצוות[3], ויתר על כן, האבות קיימו את כל התורה כולה עד שלא ניתנה[4] —

נתחדש **שבני ישראל** נצטוו בכל **תרי"ג המצוות, ואזי** (ניתנה) נאמרה כל התורה כולה **לכל אחד ואחד מישראל, וכן** — נתינת **התורה ומצוותי' היתה מאת** „אנכי[5] (**ה' אלקיך**)", **באופן שהוא (כדאיתא בגמרא[6] ד„אנכי" ראשי תיבות) „אנא נפשי כתבית יהבית", היינו שהקב"ה „כתב" ו„נתן" את** עצמו **בתוך התורה.**

וכיון[7] שהתורה היא נפשו **(ובלשון החסידות — רצונו[8] העצמי) של הקב"ה, מובן (מה שהוא עיקר באמונתנו), אשר „התורה הזו לא תהי' מוחלפת", ובלשון הרמב"ם „דבר ברור ומפורש בתורה שהיא מצוה עומדת לעד ולעולמי עולמים אין לה שינוי ולא גרעון ולא תוספת"[9], „התורה הזאת אין חוקי' ומשפטי' משתנים לעולם ולעולמי עולמים"[10].**

הציוויים וההוראות דלפני מתן תורה היו בהם הוספות עקריות וכו', כמו שמצינו בנח לגבי אדם, באברהם לגבי נח וכו'[11],

וי"ל (בדרך אפשר) שציוויים אלה עיקר ענינם הי' לשם טובת ותועלת האדם — וממילא[12], כשאירעו שינויים (עליות כו') באדם, נעשו שינויים גם בציוויים (מאת ה', כביכול) להאדם.

משא"כ במתן תורה[13], שאז הקב"ה

---

1) ראה בארוכה לקו"ש ח"ה (ע' 88 ואילך) ועוד — דזה שע"י מ"ת קדושת המצות נקבעת „בהחפצא", בגשם העולם הוא תוצאה מהחידוש דמ"ת המבואר לקמן בפנים.

2) ב"ר פס"ג, יוד. פרש"י תולדות כה, כז.

3) ראה רמב"ם רפ"ט מהלכות מלכים.

4) ראה יומא כח, ב. קידושין פב, א (במשנה).

5) יתרו כ, ב.

6) שבת קה, א. וכגירסת הע"י. וראה לקו"ת שלח מח, סע"ד ואילך.

7) ראה רמב"ם בפירוש המשניות סנהדרין הקדמה לפרק חלק היסוד התשיעי. אבל בהעתקת הר"י קאפח לא נזכר ביסוד זה הענין דהתורה מועתקת מאת הבורא. ע"ש.

8) מלשון אין נפשי אל העם הזה (ירמי' טו, א).

9) רפ"ט מהל' יסוה"ת. וראה גם הקדמת הרמב"ם לפיה"מ (הובא בפירושו לסנהדרין שם) ד"ה החלק הראשון (המתנבא בשם) ואילך.

10) הלכות מלכים פי"א סה"ג (לפנינו ובכמה דפוסים — בשינויים והשמטות מצד בקורת הצנזור. וראה בהנסמן בלקו"ש חי"ח ע' 271; 275). וראה גם הל' מעה"ק ספ"ב.

11) כברמב"ם (הל' מלכים רפ"ט): על ששה דברים נצטווה אדה"ר כו' הוסיף לנח כו'.

12) כ"ה בעקרים מאמר ג ספי"ד ואילך. אמנם הוא חולק על הרמב"ם וס"ל דגם התורה אפשר שתשתנה ע"י הבורא, עיי"ש (פי"ד ואילך). ומביא ראי' מהמצות דלפני מ"ת. וע"פ המבואר בפנים מתורצת קושיתו על הרמב"ם כי גם לדעת הרמב"ם המצוות שלפני מ"ת שאני. וראה ראש אמנה להר"י אברבנאל פי"ג.

13) ראה ראש אמנה שם. ובארוכה (אבל אינו מחלק בין לפני מ"ת ואח"ז) — בית אלקים (להמבי"ט) שער היסודות פל"ד ואילך. ועוד.

„נפש׳ **כתבית יהבית״, מובן, שמצוות התורה הן (לא רק „אמצעי״ לקבלת שכר, או „לצרף בהן את הבריות״[14], או להשיג על ידן את המעלה והעילוי ד„סגולה גו׳ ממלכת כהנים וגוי קדוש״[15] (שאז יש מקום לומר שכשנעשה שינוי במקיימי המצוות נעשה שינוי במצוות עצמן), אלא גם, בעיקר) המכוון והתכלית, להיותן „נפשי״ של הקב״ה. וממילא, כשם[16] שאין שייך כל שינוי ב„נפשי״ ח״ו, כך אין שייך כל שינוי בתורה ומצוותי׳[17], וכמבואר במקום אחר בארוכה[18].**

ב. כיון שענין הנצחיות שבתורה קשור בזה שהתורה היא „נפשי״ כפי ש„יהבית״ ונתלבשה ב„חכמתו ורצונו של הקב״ה״[19] — מובן בפשטות, שענין הנצחיות שבתורה אינו בתורה שבכתב בלבד, אלא גם בתורה שבעל פה[20] (אשר „כל המצות שניתנו לו למשה בסיני (שהתחלת הנתינה — „אנכי״) בפירושן ניתנו״[21]) ובכל חלקי׳[22], שהרי „מקרא[23] משנה תלמוד ואגדה[24] אפי׳ מה שתלמיד ותיק עתיד להורות[25] לפני רבו כבר נאמר למשה בסיני״, „דברי תורה כולם אחת״[26].

ולפי זה נמצא, שגם כל הענינים בש״ס העוסקים בטבע בני אדם, ברפואות[27] וכיו״ב, להיותם חלק מן התורה שבע״פ, אף הם[28] בכלל[29] נצחיות התורה, דבר שאינו משתנה*[29].

---

14) תנחומא שמיני ח (וראה שם ז). ב״ר רפמ״ד. וש״נ. וראה מו״נ ח״ג פכ״ו. וראה בהנסמן בהערה 18.

15) יתרו יט, ה־ו.

16) בית אלקים שם פל״ד.

17) עפ״ז יש להעיר בכמה פרטים שבראש אמנה שם. ואכ״מ.

18) ראה לקו״ש חי״ט ע׳ 182 ואילך. וש״נ.

19) לשון התניא פ״ד. ועוד.

20) ראה רמב״ם בהקדמתו לפיה״מ שם, וסנהדרין שם. בית אלקים שם.

21) הרמב״ם בריש הקדמתו לספר היד.

22) התורה כולה נצחיית בכללה ובפרטה, שגם פרטי ההלכות כו׳ (תניא קו״א סד״ה ולהבין פרטי).

23) ירושלמי פאה פ״ב ה״ד. מגילה פ״ד ה״א. וראה בהנסמן בלקו״ש שבהערה 25.

24) ראה גם שו״ת הרדב״ז ח״ד סרל״ב (אלף שנ).

25) כ״ה בירושלמי שם. ובכ״מ הלשון הוא „לחדש״ — ראה לקו״ש חי״ט ע׳ 252 והערה 21־20 שם.

26) ספרי האזינו (לב, ב), וממשיך שם: ויש בהם מקרא ומשנה הלכות ואגדות. וראה ע״ד אגדות — אנציקלופדי׳ תלמודית כרך א ערך אגדה.

27) להעיר מצפע״נ על הרמב״ם הל׳ שבת פ״י הכ״ה בהשמטות „דזה הוי ספר רפואות מה דמבואר בפסחים דף נ״ו (רע״א) דזה ג״כ הוה מסיני״. וראה שו״ת צפע״נ (דווינסק ח״א סי״ד): „רפואת הנזכרים בגמ׳ זה גדר חלק מן התורה שבע״פ המסור לנו בקבלה ובאמת זה גדר ספר רפואות אשר מבואר בפסחים . . ולא כמ״ש הרמב״ם בפה״מ בפסחים״. ע״ש בארוכה.

28) ראה לקוטי לוי״צ — אגרות ע׳ רסו: שכל מה שנאמר בתושב״כ ובתושבע״פ הן בהלכה והן באגדה . . כולם ממש אמר ה׳ ובאותו הלשון ממש שנאמרו כמו שהוא ממש.

29) להעיר מרבינו בחיי פתיחה לפירוש התורה, שבילי אמונה הנתיב השמיני ובכ״מ — דכל החכמות כלולות בתורה ובאות ונמשכות ממנה. וידועה הראי׳ מר״י בן חנניא (בכורות ח, סע״א ואילך). ועוד. וראה לקו״ש חי״ב ע׳ 197 ואילך (ובמכתב שלאח״ז).

*29) ומ״ש בכ״מ (ר׳ שרירא גאון (אוצר הגאונים גיטין תשובות סשע״ו), הרמב״ם במו״נ (ח״ג ספי״ד), ר״א בן הרמב״ם מאמר על דרשות רז״ל (נדפס בהקדמת עין יעקב דפוס ווילנא))

ועפ"ז צריך להבין מה שמצינו בנוגע לכמה סגולות ואפילו רפואות שבתורה (שבע"פ), שנאמר עליהם, שבזמן הזה הם שונים מכפי שהיו בימים ההם (בזמן הש"ס וכו') מפני שנשתנו הטבעים[30]?

ובשלמא ענינים שביארו חכמים שאיסורם הוא מפני סכנה מסוימת –

ולדוגמא: דין מים מגולים ש„אסרום חכמים שמא שתה נחש מהם והטיל בהם ארס"[31] – מובן, שהרי זה כאילו התורה הורתה בפירוש שאיסור זה הוא במקום ובזמן שמצויים נחשים[32] – ולכך „עכשיו שאין נחשים מצויים ביניינו – מותר"[31]. וכיו"ב בשאר דברים.

וכשם שאין סתירה לנצחיות התורה ממה שמצינו כמה מצוות ודינים שחיובם חל רק בזמן ומקום מסוים – כמו מצוות התלויות ביום, בזמן שבית המקדש קיים, התלויות בארץ וכיו"ב – משום שהתורה גופא קבעה אותם מלכתחילה בזמן ומקום מסוימים, וזהו גדר המצוה (וע"ד מצוות עשה שהזמן גרמא).

אבל ענייני הרפואה והסגולה בתורה, שלא הגבילה אותם התורה בגדרים ותנאים של זמן ומקום, ונאמרו באופן סתמי – שהתנהגות באופן מסויים היא סכנה, ושדבר פלוני הוא ענין של רפואה כו' – איך אפשר לומר שענינים אלו אינם נצחיים ואינם בתוקפם בזמן הזה (עד כדי כך, שמצינו בספרים שאסור להשתמש ברפואות שבש"ס), משום שנשתנו הטבעים[33]?

[וכפי שאמנם כתבו כמה מפרשים[34] בנוגע לכמה ענינים, שמאחר שאיסורם הוא מצד הלכה למשה מסיני, לא יתכן כל שינוי בהם מצד שינוי העתים וכיו"ב, משום ש„דבר אלקינו יקום לעולם"].

ג. ועד"ז קשה בדברי הרמב"ם: בהלכות דעות כתב הרמב"ם פרק שלם[35] בענין הנהגת האדם הראוי' בעניני אכילה ושתי' וכו' „הואיל והיות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא"[36]. ומזה שכלל זאת הרמב"ם בספרו יד החזקה, ספר „הלכות הלכות"[37], מובן שההוראות (אינן ע"ד הוראות הרופא שעל החולה לקיימן מצד „ונשמרתם מאד לנפשותיכם"[38] וכיו"ב, אבל דברי

לכאורה דלא כהנ"ל – נתבאר בשיחות חגה"ש וש"פ נשא תשמ"ג.

30) ראה רמ"א אה"ע סקנ"ו ס"ד. מג"א או"ח סקע"ג סק"א. שו"ע אדה"ז או"ח סו"ס קעט. ובכ"מ. וראה שד"ח כרך א רי, א ואילך. כרך יו"ד ע' קצד [ב' רו, א].

31) שו"ע יו"ד ר"ס קטז.

32) כמפורש בתוד"ה חדא בסופו (ע"ז לה, א) ובמג"א או"ח ר"ס תסח הטעם, כי „מתחלה לא נאסר בכל המקומות רק במקומות שיש נחשים וכן כל כיו"ב". וראה גם ט"ז יו"ד שם ובסקט"ו סק"י. ולהעיר מפתחי תשובה שם בשם השל"ה דמ"מ שומר נפשו ירחק מהם.

33) ראה שד"ח כרך א שם. חלק ג תרנח, סע"א ואילך. וש"נ.

34) שו"ת מהר"ם שיק יו"ד סי' רמד. וראה שו"ת הרשב"א ח"א סצ"ח – הובאו בשד"ח ח"א שם.

35) פ"ד.

36) לשון הרמב"ם שם בתחלת הפרק. וראה לקו"ש ח"ב (הוצאה שלישית ושלאח"ז) ע' 531 הערה 12. ח"ג ס"ע 806 ובהערה 9.

37) כמ"ש ב(סוף) הקדמתו לספרו עיי"ש.

38) ואתחנן ד, טו.

הרופא אינם דברי תורה[39] – אלא הן גופא) חלק[40] מההלכות[41] ודברי התורה[42].

ובפרט שהרמב"ם לא הסתפק בהודעה ש„הואיל והיות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא שהרי כו' לפיכך צריך האדם להרחיק עצמו מדברים המאבדין את הגוף ולהנהיג עצמו בדברים המברין והמחלימים", ועל כן צריך לעיין בספרי הטבעיים וספרי הרפואה וכו' מהם הדברים המאבדים (וע"ד שכתב בסוף פרק זה עצמו[43] שהחולה צריך להתנהג בהנהגות מיוחדות „כמו שיתבאר בספרי הרפואות"),

אלא ציין בפרטיות מה וכיצד צריך האדם לאכול וכו'[44], ומזה מובן שפרטים אלו הם „הלכות הלכות", דברי תורה כמו שאר הענינים בספר היד;

ועוד נפק"מ למעשה – כשאדם לומד בהלכות דעות את פרטי הענינים אודות דרך ההתנהגות באכילה ושתי' כו', הרי הוא מקיים מצות תלמוד תורה וחייב לפני כן באמירת ברכת התורה [ומובן שכן הוא גם לענין ההלכות ברמב"ם (פ"ג ו(רוב) פ"ד מהלכות יסודי התורה) אודות הכוכבים והמלאכים כו', ועאכו"כ ריבוי הפרקים בעניני תכונה בהלכות קידוש החודש[45], וכיו"ב].

ואינו מובן: הרמב"ם לא כלל בספר היד את ההלכות המוגבלות לזמן מסוים, כי אם רק את אלו הנוהגות לדורות[46], ואעפ"כ בין ההלכות שבהלכות דעות הנ"ל יש כמה וכמה הלכות – כגון סדר האכילה כו' – שאינן שייכות בזמן הזה מפני שנשתנו הטבעיים; כיון שעניני וטבעי הגוף תלויים ומשתנים ממקום למקום ומזמן לזמן (כשם שנשתנו הטבעיים מזמן הש"ס לזמן הרמב"ם, שמטעם זה השמיט הרמב"ם כמה וכמה מעניני

---

39) להעיר מצפע"נ שם: אם רפואה הוה גדר דין או כו'.

40) אפילו את"ל שמקורו לכמה ענינים בפרק זה הוא לא מש"ס (וראה כס"מ שם הי"ח) [אבל ראה מגדל עוז בריש הפרק „כל הדברים שבפ' הזה כלולים מדברי הרפואות במאמרי חז"ל מפוזרים בכל התלמוד כו'" (וראה לשיטתו עד"ז – בהל' ע"ז רפ"ב). וראה „עלה לתרופה" להמלבי"ם (נדפס בספרו ארץ חמדה עה"ת סוף חומש במדבר) מקורות בש"ס לפרק זה. ועד"ז בהגהות בני בנימין, נמוקי מהרא"י, צפע"נ ועבודת המלך לרמב"ם כאן], הרי עי"ז שכתבו בספרו – נעשה חלק מדברי תורה (ראה לשון הרמב"ם סוף הל' קדוש החודש. תומים שהובא לקמן בפנים סעיף ז).

41) ראה רמב"ם הל' דעות שם ה"כ „כל המנהיג עצמו בדרכים אלו שהורינו" – ראה נמוקי מהרא"י שם.

42) להעיר משו"ת הרמ"א סי' ז (שמביא מבעל בחינות עולם) גם בנוגע לספר המורה להרמב"ם, „מ"מ כבר נתפשטו ספריו בכל חכמים האחרונים ז"ל וכולן עשו אותן לראשם עטרה להביא ראי' מתוך דבריו כהלכה למשה מסיני". והרמ"א עצמו מביאו בהתחלת שו"ע ריש או"ח. וראה לקו"ש חט"ז ע' 529 בהערה.

43) הלכה כא.

44) ולא כעניני רפואה לחולה שכתבם בספרי הרפואה שלו.

45) מפרק יא ואילך. למרות מ"ש שם בספי"ז. וראה לקו"ש שבהערה 29.

46) ראה לח"מ הל' ת"ת פ"ד ה"א: שרבינו אינו אומר הדינים הנוהגים בזמן הזה בלבד אלא הדינים שינהגו בכל זמן אפי' אחר ביאת משיחנו בע"ה. וראה שד"ח (כרך ט) כללי הפוסקים ס"ה אות יא.

הרפואה המפורשים בש"ס[47]) – וא"כ לכאורה לא הי' לו לכלול פרטים אלו בספרו היד, כי אם להודיע את ההוראה הכללית שצריך האדם להרחיק עצמו כו', ובכל זמן ובכל מקום יתנהג לפי המתאים אז לתנאי הטבע (והרפואה).

[ע"ד הצחות יש לומר, שהדבר מבטא את החשיבות והיוקר שבבריאותו של אדם מישראל – שלצורך בריאותו של איש ישראל, אף אם התועלת בדבר מוגבלת למספר דורות או שנים, כלל הרמב"ם הוראות אלו ביחד עם כל שאר עניני ההלכות].

אבל הדבר דורש ביאור: סוף־סוף הי' על הרמב"ם לציין שענינים אלו בדרכי הבריאות נכתבו רק לפי הטבעים שבדורו – ולא לסתום כדרך הלכות הקבועות לדורות?

ד. ויש לבאר זה – שזהו ע"ד מה שכתב הרמב"ם עצמו (בספר המצוות שלו[48]) בטעם מה שמנה בין המצוות אף את מצות השמדת ז' האומות – אע"פ שלכאורה אינה מצוה הנוהגת לדורות (ולא נמנו מצוות כאלו במנין המצוות) – וז"ל[49]: הענין שנסתיים בהשגת מטרתו בלי שיהא אותו הדבר תלוי בזמן מסוים אין אומרים בו אינו נוהג לדורות, לפי שהוא נוהג בכל דור שבו נמצאת אפשרות אותו הדבר .. כללו של דבר אתה צריך להבין ולהתבונן בהבדל בין המצוה ובין הדבר אשר נצטוה עליו, כי יש שתהא נוהגת לדורות, אלא שהדבר שנצטוה עליו כבר נעדר בדור מן הדורות כו'".

ועד"ז הי' אפשר לכאורה לומר בנדון דידן[50]: מה שאנו רואים שבזמן הזה נשתנו טבעי בני אדם (ולכן הרפואות כו' שבזמן הש"ס אינן מועילות, ועד"ז כמה הוראות בדרכי הבריאות שברמב"ם), אינו נוגע לזה שהענין או ההלכה (בש"ס וכן ברמב"ם) הם הוראה לדורות, חלק מתורה נצחית – כי ההוראה שבזה היא נצחית, אלא שה„דבר שנצטווה עליו כבר נעדר" (נשתנה) – אין זה הגוף אשר הי' בזמן הציווי.

[ע"ד מה שהודיע הרמב"ם גופא[51], שהבטחתו אשר „אני ערב לו" ש„המנהיג עצמו בדרכים אלו .. אינו בא לידי חולי כל ימיו" אינה בתוקף ביחס לאדם ש„הי' גופו רע מתחלת ברייתו או כו'" (עוד כמה תנאים)].

אבל גם לפי הסברה זו אינו מחוור: בציווי על השמדת ז' אומות או על מחיית עמלק, מפרטת התורה בתוך הציווי את ה„דבר שנצטווה עליו" (ז' אומות, עמלק), וזהו חלק מן הציווי,

משא"כ בנדון דידן: בלשון הש"ס והרמב"ם אין כל תנאים, תנאי הטבע (של האדם, של סממני הרפואה וכו').

ה. ויש לומר הביאור בזה – ובהקדים ענין כללי בנוגע לתורה ומצוות:

ידוע הכלל בחז"ל[52] „התורה

47) ראה ספר קובץ לרמב"ם שם ה"ח. שד"ח כרך ג שם.

48) מ"ע קפז.

49) הועתק כאן ע"פ העתקת הר"י קאפח. ולפנינו (והעתקת הר"ח העליר) בשינוי לשון.

50) להעיר מראש אמנה שם.

51) בהל' דעות שם ה"כ.

52) עשרה מאמרות מאמר חקור דין ח"ג פכ"ב.

(ש)מדברת בעצם בעליונים ורומזות[53] בשניות בתחתונים" (והאריך בזה השל"ה[54]). כלומר: אין זאת שהענינים האמורים בתורה מכוונים בעיקרם („בעצם") לאופן שבו הם קיימים למטה בגשמיות, ורק שיש בהם רמז לענינים אלו כפי שהם ברוחניות („הכתוב יגיד בתחתונים וירמוז בעליונים"[55]) — אלא אדרבה: התורה מדברת בעצם „בעליונים" — כפי שהענינים הם ברוחניות, ובתוך כך (רק) רומזת על אותם ענינים כפי שהם „בתחתונים", בגשמיות.

— כלומר, בודאי „אין מקרא יוצא מידי פשוטו"[56] ואין לומר שכוונת הפסוק רק לענין כפי שהוא ברוחניות[57]; לעולם ישנו פשט המקרא, כפי שהוא מתפרש „בתחתונים" — אבל בעצם מדברת התורה בעליונים —

ועד"ז בנוגע למצוות: כל מצוה קיימת בתחתונים — מעשה המצוה כפשוטו, וכן בעליונים — תוכנה הרוחני של המצוה[58]; והפירוש בזה: אין זאת שבנוסף למצוה כפי שמקיימים אותה כפשוטה, יש למצוה גם תוכן רוחני, אלא אדרבה: כאשר התורה מדברת אודות המצוות, הרי „בעצם" הכוונה היא למצוות כפי שהן „בעליונים" (ברוחניות), והמצוות כפי שהן מתקיימות בגשמיות הרי הן המשך ותוצאה דענינם ברוחניות.

וכמפורש מאמר חז"ל[59] על הפסוק[60] מגיד דבריו ליעקב .. הקב"ה .. מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות ולשמור.

ואין בזה כל סתירה לכלל שהמעשה הוא העיקר[61], ועד"ז — בנוגע לתורה — לכלל[62] „התורה לא בשמים היא"[63] — כי הרצון העליון הוא ש(עיקר) קיום המצוה יהי' דוקא בעולם הזה למטה וכפשוטה (ועד"ז גם פסק ההלכה דתורה הוא למטה דוקא, „לא בשמים היא"[64]);

משא"כ בנוגע לתורה ומצוות מצד עצמן, אדרבה: המקור וההתחלה דתורה ומצוות הוא למעלה ברוחניות (כמש"נ[65] ואהי' אצלו גו' שעשועים גו', כמאמר חז"ל[66]: חמודה גנוזה שגנוזה לך, ועוד) — ומענינם ברוחניות נמשכו לאחרי זה (כמו שכתוב[67] מן השמים

53) כ"ה בעש"מ שם.

54) יג, ב ואילך. קסא, א ואילך. וראה ל"ת להאריז"ל ר"פ בראשית (וראה סה"מ ת"ש ע' 68 בהערה). לקו"ת תזריע כב, סע"ב ואילך. ובהנסמן לקמן הערה 78.

55) לשון הרמב"ן בראשית א, א (בסופו) — הובא בעש"מ שם. אבל י"ל שאין הכרח לומר שהרמב"ן פליג. ואכ"מ.

56) שבת סג, א. וש"נ.

57) ראה שו"ת הרשב"א ח"א סתי"ז.

58) בלשון החינוך (בסוף הקדמתו) „רמז .. משרשי המצוה הנגלה .. ובסתום מגיד כו'".

59) שמו"ר פ"ל, ט. וראה ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג.

60) תהלים קמז, יט.

61) אבות פ"א מי"ז. וראה שו"ת הרשב"א שם.

62) ב"מ נט, ב. תמורה טז, א. רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ט.

63) לשון הכתוב נצבים ל, יב.

64) ראה אגה"ק סכ"ו (קמד, ב ואילך) בנוגע לבירור הלכה ולבירור ספקות בתורה — עוד טעם בזה. ואכ"מ.

65) משלי ח, ל. נתבאר באגה"ק (קו"א) קסא, א. לקו"ת פרשתנו יז, ג ואילך.

66) שבת פח, ב.

67) יתרו כ, יט. ואתחנן ד, לו.

דברתי עמכם; מן השמים השמיעך את קולו גו' ועל הארץ גו') ונשתלשלו למטה ובגשמיות[68]. ולכן, כל הענינים הכתובים בתורה, פירושם „בעצם" הוא — כפי שהם בעליונים, ברוחניות[69].

ו. עפ"ז יובן בנדון דידן, בנוגע לעניני רפואה כו':

כאשר התורה מדברת אודות הוראות בעניני רפואה וסגולות כו', הרי היא „מדברת בעצם בעליונים", כלומר, בעצם ולכל ראש הכוונה בכך היא לענינים אלה כפי שהם ברוחניות, ורק לאחר מכן (כתוצאה מן העצם וכהמשכה ממנו) הרי הם משתלשלים ויורדים למטה בגשמיות — „ורומזות בשניות בתחתונים".

וענינים אלו כפי שהם ברוחניות, הרי הם נצחיים[70], ומצד שרשם הרוחני התועלת והרפואה שבהם קיימים תמיד.

ובפשטות: עניני גוף האדם — אכילתו, רפואתו כו' — משתלשלים מאותם הענינים כפי שהם בו בנפשו; ובנוגע ל„אכילה" ו„בריאות" הרוחניים שבנפש, יש לרפואות ולסגולות כפי שהן בעליונים, ברוחניות — תוקף נצחי, שאין בו כל שינוי. אלא שבענינים כפי שהם יורדים בהשתלשלות למטה בגשמיות, יתכנו שינויים: בשנים כתיקונן, יש לענינים כפי שהם למטה אותו תוכן כמו בהיותם למעלה, וממילא מועילות הרפואות והסגולות גם בפשטות.

משא"כ כאשר יש שינוי (וירידה) בעולם — אזי אין באפשרותם של הענינים הרוחניים לרדת ולהמשך למטה בשלימותם[71], ולכן חל שינוי בנוגע לפעולתם ברפואת הגוף — וההוראות הנ"ל נותרות רק ברוחניות[72].

וי"ל דוגמא לזה — כמו שמצינו בנוגע לענין ה„רפואה" (הנפשית) שישנה במצוות מסוימות: בזמן שבית המקדש הי' קיים והיו מקריבים בו קרבנות, אזי ע"י הבאת קרבן (בגשמיות) היתה באה כפרה לאדם,

---

68) ראה תניא פ"ד: התורה ירדה ממקום כבודה שהיא רצונו וחכמתו כו' ומשם נסעה כו' עד שנתלבשה בדברים גשמיים כו'.

69) וראה ביאוה"ז וישלח כ, א ואילך. לקוטי לוי"צ אגרות ע' רסה ואילך.

70) ראה תניא בקו"א ד"ה ולהבין פרטי הלכות בסופו (קס, א): „וע"כ התורה כולה נצחית בכללה ובפרטה שגם פרטי ההלכות דשס"ה מל"ת הן הן ענפים מהכללות ויש לכולם שורש למעלה". אלא דשם מבואר הוא לגבי „פרטי ההלכות דלא שכיחי כלל ואפשר שלא היו מעולם במציאות מכש"כ שלא יהיו לע"ל כו'" (שם בתחילתו), והיינו הלכות כאלו שהתורה אומרת אם יהי' כך וכך כו', משא"כ המדובר בפנים, כשהתורה מדברת בדברים שבמציאות. ולהעיר, שעד"ז מבואר בנוגע המנין דששים רבוא בנ"י (שבפ' במדבר), דזה שכתוב בתורה המספר שהיו אז — והלא התורה היא נצחית, כי המספר הזה הוא תמיד בשורש נש"י למעלה (אוה"ת במדבר ס"ע כט ואילך. ד"ה שאו תרע"ח. ובכ"מ). וראה אוה"ת שם ע' לב, דע"י הקריאה בתורה — נמשך הענין (דלמעלה) גם למטה.

71) ראה גם לקו"ש חט"ז ע' 98 ואילך — עד"ז בנוגע לכמה ענינים.

72) וראה בשו"ת הרמ"ע מפאנו סי' עג שמפרש מ"ש רז"ל (חולין צ, ב. ספרי (ופרש"י) דברים א, כח. וראה לקו"ש חי"ט ע' 17 שוה"ג להערה 23) דברה תורה בלשון הבאי „כי ערים גדולות ובצורות בשמים (דברים שם) הוא כמשמעו שהן בצורות במרום שאין ע' שרים של מעלה נכנסים באוירה של א"י כו'" (וראה שם הר"ת ד„הבאי" — „הנה ברכו את ה' .. שאין בדבריהם דבר בטל").

ושב ורפא לו[73], רפואה לחטאו; וכאשר נשתנה הטבע והמצב, „ומפני חטאינו גלינו מארצנו" ו„חרב בית מקדשנו" — הנה במצב זה אין מועילה „רפואה" זו של הקרבת קרבן (ואדרבה — ישנו איסור להקריב קרבן), אבל הרפואה והכפרה באות ע"י הקרבת הקרבן ברוחניות — **תפלה, תשובה כו'**[74].

ז. ועד"ז יש לבאר גם בנוגע לפרק האמור בהל' דעות בהרמב"ם:

ידועים דברי התומים[75] בנוגע ללשון הבית־יוסף והרמ"א, אשר „הכל בכתב מיד ה' השכיל . . רוח ה' נוססה בקרבם להיות לשונם מכוון להלכה בלי כוונת הכותב וחפץ ה' בידם הצליח"[76].

ומזה מובן, שכאשר כתב הרמב"ם הלכות אלו — הנהגות המבטיחות שהגוף יהי' בריא ושלם — „רוח ה' נוססה בקרבו" לכוון להלכה, כולל גם לנצחיות התורה. דהיינו, שאפילו כשיגיע זמן שבו לא כל ההנהגות האלה שהורה להתנהג בעת האכילה כו' ישפיעו על הגוף הגשמי שיהי' בריא ושלם (כי טבע הגוף נשתנה בגלל מצב העולם כנ"ל), הרי הוראותיו אלה נצחיות הן ופועלות פעולתן ע"י אכילה שתי' כו' ברוחניות[77], **בנפש האדם — ותוכן רוחני זה הוא הענין כפי שהוא „בעצם", אמתו של הענין, אף שבגלוי ובחיצוניות מדבר הרמב"ם אודות בריאות הגוף בגשמיות.**

ח. הענין הנ"ל (סעיף ה) — שהתורה מדברת בעצם בעליונים כו' — נוגע גם בלימוד **התורה שעל ידי האדם:**

ישנו לימוד התורה כפי שהוא בתחתונים, נגלה דתורה, וישנו לימוד התורה כפי שהוא בעליונים, פנימיות התורה (שהוא עיקר עסק הנשמות בגן עדן[78]) — הן לימוד פנימיות הענינים דהלכות בנגלה, „פנימיות המצוה וטעמיהם הנסתרים"[79], והן הידיעה והלימוד בסדר ההשתלשלות ואחדות ה' כו' —

ועל כך באה ההודעה, שאע"פ שפסק הלכה יש ללמוד דוקא מן הענינים כפי שהם נלמדים בנגלה **דתורה (ע"י נשמה בגוף למטה[80]), הנה התורה מדברת בעצם בעליונים, עצם**

---

73) ישעי' ו, יוד.

74) ראה לקו"ש חי"ח ע' 416 ובהערות שם.

75) בביאורו לס' תקפו כהן בס"ק קכד בסופו (הובא בשו"ת צ"צ יו"ד סי' קעו ח"ג בתחלתו (קטז, ב)).

76) ולהעיר מהמשך בששה"ק תער"ב ח"ג ס"ע א'שפה: שמעתי בשם רבינו נ"ע שכל המחברים עד הט"ז וש"ך והם בכלל עשו חיבוריהם ברוה"ק. — ובס' שארית ישראל (מהרה"צ כו' הר"ר ישראל דוב בער מווילעדניק) דרוש לסוכות עפ"י פרדס (מאמר א בתחלתו): בשם הריב"ש שכל החיבורים שהיו עד המהרש"א ועד בכלל היו ברה"ק וכיון שהוא ברוה"ק הוא תורה עצמה ואמר שרק הגילוי הוא ע"י רוה"ק אבל כיון שנתגלה ונעשה תורה באמת תורה בעצם גבוה יותר מרוה"ק וכיון שהוא תורה אפשר לפרש ע"פ פרד"ס. ובלקוטי לוי"צ אגרות שם „שכל מה שנאמר . . ובכל הספרים שחיברום חכמים צדיקים שלמדו תורה לשמה . . כולם ממש אמר ה' ובאותו הלשון ממש כו'", כנ"ל בהערה 28. עיי"ש.

77) ראה ברכות נז, סע"א. ולהעיר מקה"ר ב, כד. וש"נ.

78) ראה תניא פמ"א (נח, סע"א). אגה"ק סכ"ט (קמט, סע"ב). וראה קונטרס לימוד החסידות אות יא ואילך. סה"מ ת"ש ע' 75 ואילך. ועוד.

79) אגה"ק סו"ס כו.

80) כנ"ל סעיף ה ובהערה 62; 64.

התורה הוא מה שלומד אדם מישראל בעולם הזה למטה בפנימיות הענינים, ולימוד זה פועל אור וחיות גם בתורה כפי שהיא „רומזות בשניות בתחתונים", בלימוד נגלה דתורה,

עד שהדבר מסייעו, כפשוטו, גם להכיר ולהרגיש **(נוסף על אמונתו בזה באמונה פשוטה) בלימודו בנגלה דתורה כפי שהוא נלמד למטה בעולם הזה („נתלבשה בדברים גשמיים ועניני עוה"ז"[81]) — שזוהי חכמתו ורצונו של** הקב"ה[82].

וע"י ההוספה בב' הסוגים, הן בפנימיות התורה והן בנגלה דתורה, נזכה לגילוי תורתו של משיח, ואז יהי' זה באופן ש„לא יהי' עסק התורה והמצות לברר בירורין כ"א ליחד יחודים עליונים יותר כו' והכל ע"י פנימיות התורה לקיים המצות בכוונות עליונות כו' ולכן יהא גם עסק התורה ג"כ בפנימיות המצות וטעמיהן הנסתרים"[79],

ובלשון הרמב"ם[83] — בספרו, שהוא „הלכות הלכות", **אודות לימוד התורה בימות המשיח: נתאוו החכמים והנביאים ימות המשיח כו' כדי שיהיו פנויין בתורה וחכמתה כו' יהי' עסק כל העולם[84]** אלא **לדעת את ה' בלבד ולפיכך יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים** הסתומים[85] **וישיגו דעת בוראם כפי כח האדם כו'**

בביאת משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

(משיחות חגה"ש תשכ"ה; ד' אייר תשמ"ג)

---

81) **תניא פ"ד. וראה שם פ"ה.**

82) **צ"ע אם אפשר** דערהערן **שזהו** „נפשי" **וע"ד — אילו ידעתיו הייתיו (ס' העקרים מ"ב ספ"ל. מדרש שמואל פ"ו מ"ז. וראה מו"נ ח"א פנ"ח). ואכ"מ.**

83) **סיום וחותם הל' מלכים.**

84) **לכאורה כוונתו ברורה — כל העמים (משא"כ „חכמים כו' וישיגו כו'" (דלקמן) שזהו רק „ישראל") וכ"מ גם בכתוב שמביאו** לרא' „**ומלאה** הארץ **דעה**" —

חידוש גדול. וראה רמב"ם שם ספי"א. וראה לקמן ע' 179. לקו"ש חכ"ז ע' 246 ואילך.

85) **ועיין פרש"י שה"ש א, ב סד"ה כי טובים: .. נתן להם תורתו ודבר עמהם פא"פ כו' ומובטחים מאתו להופיע עוד עליהם לבאר להם סוד טעמי' ומסתר צפונותי' ומחלים פניו לקיים דברו וזהו ישקני מנשיקות פיהו.**